

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Obor: Teorie a dějiny literatur zemí Asie a Afriky

Autoreferát (teze) disertační práce

**Proměny poezie japonských středověkých zenových
mnichů**

Poetry of the Japanese Medieval Zen Monks

Vít Ulman

Vedoucí práce: Mgr. Martin Tírala, Ph.D.

2019

Hlavním tématem této disertační práce je tzv. literatura Pěti Hor¹, japonsky zvaná *Gozan bungaku* 五山文学. Za tímto poetickým názvem se skrývá literární produkce z pera, či spíše štětce japonských středověkých zenových mnichů. Přesněji řečeno jde o díla mnichů, kteří patřili k velkým metropolitním zenovým klášterům nacházejícím se v hlavních centrech středověkého Japonska – v hlavním císařském městě Kjótu a vojenskou šlechtou založeném středisku východního Japonska Kamakuře. Většina děl náležejících k tomuto literárnímu fenoménu spadá do období od druhé poloviny třináctého století do první poloviny století patnáctého. Tento literární korpus je ve světě i v samotném Japonsku relativně málo znám, jelikož zenoví mniši z klášterů Gozan psali svá díla v literární čínštině, jazyku většině moderních Japonců cizím. Tato relativní neznámost poskytuje dostatek prostoru pro původní výzkum, naštěstí ale zároveň existuje dostatek sekundárních, a hlavně primárních zdrojů, z nichž lze čerpat. Tato práce se zaměřuje převážně na dvě z nejvýznamnějších postav tohoto literárního fenoménu, tedy na mnichy Gidóa Šúšina 義堂周信 (1325–1388) a Zekkaie Čúšina 絶海中津 (1334–1405). Jejich poezie je velice výhodná pro komparativní analýzu, protože na jednu stranu vykazuje dostatek podobných charakteristik a na druhou stranu je zároveň dostatečně odlišná pro to, aby bylo možné získat z takovéto analýzy dostatek relevantních dat. Hlavním zdrojem básnických děl těchto básníků je Zekkaiova sbírka *Šokenkó* 蕉堅藁 (*Banánovník je pevnější než třtina*) a Gidóova sbírka *Kúgešú* 空華集 (*Sbírka květů prázdnoty*).² Důvodem, proč považuji za důležité se jejich poezií zabývat, je to, že přestože se jí zabývá jisté množství převážně japonských publikací, žádná z nich se jí nezabývala komplexně a dostatečně do hloubky.

Zkoumání poezie Zekkaie Čúšina a Gidóa Šúšina sahá až do období Edo (1600-1868). Zekkai a Gidó byli tradičně označováni za *sóheki* 双璧, což lze volně přeložit jako „dva drahokamy“ literatury klášterů Gozan. Další komentátoři hodnotili Zekkaie a Čúšina velice jednoduše v rámci prosté dichotomie „Zekkai byl nejlepší v psaní poezie *shi* 詩³ a Gidó v psaní prózy.“ Toto je samozřejmě velice zjednodušující tvrzení, jež nám neříká nic o

¹ Ve skutečnosti se nejedná o skutečné hory, jde zde pouze o tradiční označení pro zenové kláštery

² Jedná se o osobní sbírky těchto dvou básníků, jež obsahují většinu jejich dochované literární produkce.

³ Tedy čínskojazyčných rýmovaných básní, jimž je věnována větší část této práce.

charakteru ani Zekkaiovy ani Gidóovy poezie. Toto platí bohužel i o všeobecných dějinách čínsky psané literatury v Japonsku, jež vznikaly v druhé polovině 20. století. Okada Masajuki, autor zřejmě nejrozsáhlejší publikace tohoto typu, kromě základního popisu rozsahu jejich děl zmiňuje to, že Gidó byl ovlivněn tvorbou čínského tangského básníka Du Fua a také jeho údajnou vazbou na jižněsongskou básnickou skupinu *Jiangxi shipai* 江西詩派 (Jiangxiská škola) navazující na básníka Huang Tingjiana 黃庭堅 (1045-1105).⁴

V případě Zekkaie Čúšina se zmiňuje o jeho nepřímém vztahu k raně mingskému básníkovi Gao Qimu 高啟 (1336-1374).⁵ Bohužel se již nedozvídáme žádné podrobnosti, což se vzhledem k přehledovému charakteru jeho knihy nedá ani očekávat.

Terada Tóru, jediný autor zabývající se zevrubně tvorbou obou zmíněných básníků, na jakékoli systematické srovnání jejich poezie rezignoval a zabývá se jí pouze parciálně a u každého z nich ze zcela jiného pohledu! (O existující literatuře k tomuto tématu podrobněji v podkapitole Přehled dosavadní literatury k tématu.)

Analýza literárních děl Zekkaie Čúšina a Gidóa Šúšina tvoří jádro této práce, ale není jejím jediným výstupem. **Hlavním cílem této práce je objasnit, jakým způsobem se poezie mnichů z klášterů Gozan vyvíjela v tematické a stylistické rovině, jak interagovala s okolním literárním světem, z jakých čínských vzorů čerpala a jaký vliv pak měla na japonskou literaturu psanou v japonštině.** Mniši klášterů Gozan nežili uzavřeni v bublině, jednalo se o vzdělané intelektuály činné ve většině kulturních aktivit své doby. Tito muži se nestránili mocných a byli v úzkém styku s vojenskou, ale i dvorskou šlechtou, pro něž vykonávali mnoho různých služeb nejenom náboženského charakteru.

Nastíním zde krátce základní strukturu své disertační práce. V rámci úvodu jsem po základním úvodu do problematiky předestřel svá teoretická východiska, stručně jsem představil básnickou formu *shi*, shrnul jsem dosavadní literaturu k tématu a posléze jsem se krátce věnoval sociálně-kulturní charakteristice doby, neboť její alespoň základní znalost je klíčová pro pochopení mnoha aspektů básnického stylu zkoumaných autorů.

Po krátkém historickém úvodu následují stručné biografie Gidóa Šúšina a Zekkaie

⁴ Okada, Masajuki. *Nihonkanbungakuši*. Tokio: Jošikawa kóbunkan, 1954, s. 343.

⁵ *Ibid.* s. 355–358.

Čúšina, jelikož jejich tvorbě je věnována větší část této práce, a poté jsem již přikročil k samotné analýze jejich literární tvorby. V této kapitole jsem se zaměřil na rozbor konkrétních děl Gidóa Šúšina a Zekkaie Čúšina, jež byla vybrána na základě dvou základních hledisek. Prvním byla velká žánrová bohatost. Tyto básně byly zvoleny, aby představovaly reprezentativní vzorek tvorby svých autorů. Druhým byla jejich vhodnost pro porovnání s tvorbou druhého básníka. Pokud je v tvorbě obou zde zkoumaných básníků zastoupen nějaký žánr či forma, od každého z nich byl vybrán alespoň jeden příklad a oba byly analyzovány a porovnány na mnoha různých úrovních, ať už je to rovina významu, jazyka, původu užitých výrazů, stavba fikčního světa atd. Vybrané básně byly zařazeny do podkapitol na základě tematických podobností. Tyto podkapitoly nekopírují z důvodu přehlednosti přesně klasické žánry čínsky psaných básní, ale jsou jimi inspirované. V některých případech bylo nutné sdružit několik kategorií do jedné podkapitoly (básně jako součást sociálního kontaktu), v jiných byly básně zařazeny do jedné podkapitoly, protože jsou pro nás zajímavé z jiného hlediska, než je jejich primární žánrové zaměření.

Následně jsem shrnul poznatky získané z výše zmíněné analýzy o čínských zdrojích, které tito básníci využívali, a o nejdůležitějších charakteristikách jejich básnického stylu. Dále byla velká pozornost věnována dochované básni *wakan renku* 和漢聯句 (řetězené básni s japonskými a čínskými verši), na jejíž tvorbě se Zekkai a Gidó podíleli. Předposlední kapitola byla věnována srovnání Zekkaiovy a Gidóovy poezie se zenovým mnichem a básníkem japonské poezie *waka* Šótecuem 正徹 (1381-1459).

V poslední kapitole jsem pak probral tvorbu Zekkaiových a Gidóových následovníků z řad zenových mnichů a soustředil jsem se na podobnosti či rozdíly v porovnání s tvorbou jejich učitelů.

V rámci této práce jsem došel k těmto závěrům: Literatura Pěti Hor stojí v japonské literatuře většinou osamocena, protože je napsána v pro moderní Japonce cizím jazyce, a navíc ani nenavazuje přímo na dvorskou čínsky psanou literaturu předchozích staletí, přestože zenoví mniši tyto předchozí básníky znali a zároveň s dvorskou šlechtou interagovali. Její literární vzory musíme hledat spíše na asijském kontinentě mezi nejvýznamnějšími básníky čínských dějin od přelomu letopočtu až do 14. století. Tento

odlišný charakter také přispívá k nižšímu zájmu o tyto básně v dnešním Japonsku. Avšak právě díky těmto charakteristikám představuje *Gozan bungaku* jedinečný fenomén, jenž nám říká mnoho o kulturní výměně (v nejširším slova smyslu) mezi Japonskem a Čínou. Přese všechny čínský vliv zůstávají zenoví mniši Japonci a představují nedílnou součást středověké japonské společnosti, již nezanedbatelným způsobem ovlivnili. Také ona zdánlivá izolovanost této poezie, kterou dnes vnímáme, neznamena, že ve skutečnosti nebyla pevně zasazená do širší japonské literární kultury a že spolu autoři různých směrů čile neinteragovali, jak dokazuje dochovaná báseň *wakan renku*.

Básníci zkoumaní v této práci, tedy Gidó Šúšin a Zekkai Čúšin představují vrchol a zároveň bod zlomu v historii literatury Pěti Hor. Jelikož oba žili ve stejné době a pohybovali se ve stejném prostředí, rozdíl v jejich literární tvorbě nám dokáže říci mnoho o stavu japonské čínsky psané literatury, o jejím vývoji, o vzdělání zenových mnichů a také o změnách ve stylu, jakým tito mniši psali. Díky zevrubné analýze bylo možné zjistit, jaké prvky v jejich tvorbě představují pouze jejich osobní tendence a zájmy a jaké jsou indikativní pro změnu v literární tvorbě zenových mnichů všeobecně. Zekkaiův devítiletý pobyt v zahraničí byl bezpochyby zásadním faktorem, jenž rozhodl o mnohých rozdílech v charakteru jejich literární tvorby.

Gidó se ukázal být podle očekávání konzervativnější ve svém přístupu k literatuře a také k volbě témat. V jeho tvorbě skutečně můžeme snadněji nalézt náboženské motivy, jež hovoří přímo o jeho náboženském cítění, také jeho sbírka obsahuje zcela explicitně buddhistické básně, tedy gáthy, jak jsme viděli u básní nadepsaných poněkud krkolomně *V roce 1369 v noci druhého dne devátého měsíce velký víchř poškodil střechu*. Gidó také ve svých básních pobízí další mnichy k ponoření se do zenu a kritizuje jejich přílišné zaměření na literaturu (např. báseň *V nemoci odpovídám Daigakuovi na otázky ohledně literatury*), přestože sám byl velice produktivní básník. Tyto básně však nevyjadřují negativní přístup k literatuře všeobecně, nýbrž postoj, že základem je pro mnicha buddhistické učení a literární aktivity jsou proti němu malé umění, jemuž se mnich věnuje až potom, co splní své náboženské povinnosti.

Na druhou stranu by nebyla pravda, kdybychom prohlásili, že Zekkaiova tvorba je

čistě sekulární, i když tato charakteristika by se hodila k popisu některých částí jeho tvorby. Co však odlišuje zenové prvky v tvorbě Gidóa a Zekkaie, je to, že když už Zekkai náboženská témata ve svých básních vůbec zmiňuje, nenalezneme pak u něj explicitní zmínky zenové praxe. Jeho nábožensky zaměřené básně jsou většinou spíše všeobecně zenové, či dokonce všeobecně asketické, mnohdy bez žádných konkrétních důkazů, že se jedná o báseň buddhistickou a ne např. taoistickou. Tak či onak je většina náboženské tematiky v jeho básních koncentrována do cyklu básní *O životě v horách* inspirovaného čínským mnichem Chanyuem 禪月, zatímco ve zbytku jeho poezie nalezneme takových zmínek pomálu.

Když čteme popisy tvorby těchto básníků v obecných dějinách japonské literatury, může se nám zdát, že rozdíl mezi nimi jsou jakési absolutní hodnoty, jako je rozdíl mezi bílou a černou barvou. Ve skutečnosti ale, když použijeme dostatečně velký vzorek jejich básnických děl, zjistíme, že tento obraz je mnohem složitější. Jak Gidó, tak Zekkai z větší části píše o stejných tématech, v mnoha případech se jedná o příležitostnou poezii, jejíž hlavním účelem je napomáhat sociálnímu kontaktu. Neboli se jedná o poezii používanou jako součást společenských vztahů mezi vzdělanci. Poezie s touto tematikou si je samozřejmě v mnoha směrech podobná nejenom v případě těchto dvou mnichů-básníků, ale u všech básníků jejich doby. Gidó a Zekkai spolu sdílí mnoho charakteristik i v dalších ohledech, a to i v jiných básních, než byla zmiňovaná skupina. Oba se drželi tradičních kategorií vhodných pro poezii *shi*. Rozdíly v preferenci žánrů tak najdeme spíše sporadicky, i když právě ony nám říkají mnoho o preferencích jednotlivých básníků.

Zekkai složil mnohem větší podíl básní na obrazy, jelikož měl zřejmě blíže k mnichům, kteří se věnovali výtvarnému umění v Hangzhou. Gidó pak tvořil více básní na téma různých věcí *yongwu*. Také u něj nalzáme více básní, jež byly vytvořeny pro zábavu. To neznamená, že Zekkai nepsal básně pro vlastní potěchu, ale jenom málo jeho básní je tak označeno. Lze prohlásit, že Zekkaiova poezie je vybroušenější, ale postrádá jistou hravost, již nalezneme u Gidóa.

Zdá se, že jisté rozdíly nalezneme také v přístupu obou básníků k barvám a barevnosti celkově. V Gidóově poezii lze vysledovat o třetinu nižší frekvenci užití slov

vyjadřujících barvy. Přestože oba básníci používají nejčastěji bílou a zelenou barvu, v případě Gidóa je tato tendence silnější. Rozdíl se projevují také v distribuci barev v poezii obou básníků. Zekkai projevuje tendenci barvy využívat jako prvek pro posílení paralelismu, a proto se mnohem častěji objevují v rámci jedné básně v párech.

Co se týče obsahu jejich básní, Zekkai silně čerpá z poezie svých současníků v Hangzhou, tento pobyt v Číně je pro něj naprosto zásadní a ovlivňuje jeho tvorbu na úrovni tematické, lexikální i všeobecně stylistické. Tématem, které zcela jasně pramení z prostředí, v němž se nacházel, je čínská historie. Zřejmě se asi nedozvíme, jestli se o toto téma zajímal už před svým pobytem v Číně, ale v době, kdy přebýval v Hangzhou a napsal také většinu svých básní, je toto zaměření v jeho poezii stěžejní. Žánr melancholického vzpomínání na minulost *huaigu* 懷古 je hlavním polem, kde se čínská historie objevuje, často v kombinaci se slavnými místy, kde se pohnuté části čínských dějin odehrávaly. Tato tendence pokračuje i krátce po jeho návratu do Japonska, jak máme doloženo v básni *Akamagaseki* napsané poblíž místa námořní bitvy u Dannoury. V tomto žánru se velmi silně projevuje to, jak byl Zekkai silně tematicky ovlivněn tangským básníkem Du Muem, o němž Zekkai otevřeně básní ve svém díle *Čtu sbírku básní od Du Mua*.

Mezi Zekkaiovy inspirace ale nepatřili jenom básníci již dávno mrtví, nýbrž i jeho současníci. Gao Qi, zřejmě nejslavnější básník jeho doby, byl velkým vlivem pro jeho poezii. Tento doslova hmatatelný vliv je cítit nejvíce v poezii tematicky zaměřené na slavná či neslavná místa čínské historie. Zekkai s Gao Qim sdílí hrdinsko-patetický nádech některých básní, jenž byl zřejmě v oblibě na začátku doby dynastie Ming po porážce mongolské dynastie Yuan. Inspirace tímto básníkem se nejvíce projevuje ve stylistické rovině. V případě básně *Yue Wangova mohyla* máme dokonce téměř stejně nazvané básně od obou básníků, jež mají velice podobnou stavbu a atmosféru. Vzhledem k tomu, že se pohybovali ve stejných kruzích, není toto spojení ale příliš překvapivé. Právě tato podobnost s tvorbou básníka Gao Qiho je další prvek, který dokazuje vysokou sekularizaci poezie Zekkaie Čúšina.

Nejsilnějším vlivem, jenž působí na poezii Gidóa Šúšina je pak zřejmě nejslavnější čínský básník Du Fu. Přestože v Japonsku nebyl dlouho znám, již v Gidóově poezii je mu

věnován velký prostor, kromě velkého množství aluzí se objevuje jeho jméno v titulu jedné z Gidóových básní. Zdá se, že Du Fuova poezie ke Gidóovi, velice přemýšlivému jedinci, promlouvala svojí hloubkou, stejně jako poněkud monumentálnější poezie Gao Qiho a Du Mua promlouvala k Zekkaiovi.

Nepotvrdilo se tvrzení tradičních komentátorů, že Gidó vychází z poezie Jiangxiské školy poezie z doby dynastie Song. Gidó na jejich tvorbu nikterak explicitně nenavazuje, v jeho poezii nenalezneme odkazy na jejich básně a ostatně ani na básně Huang Tingjiana, na něž básníci této školy navazovali.

Vzhledem k tomu, že Gidó celý život prožil v Japonsku, vykazuje také mnohem větší tendenci k japanizaci témat. Kromě slivoní se v jeho poezii objevují i domácí japonské sakury, jež byly opěvovány v japonsky psaných básních mnoho staletí před jeho narozením a také mnoho staletí po něm. V jedné básni (*U slivoní melancholicky vzpomínám na dávné časy*) se pak vynoří i odkaz na starého japonského básníka Sugawara no Mičizaneho. Za zmínku také stojí Gidóova oblíbená básnická technika, při níž první část básně, jež se zprvu jeví jako popis reálné situace, se ukáže býti pouhým snem vypravěče, a tedy vnořeným mentálním prostorem v rámci fikčního světa dané básně.

Zekkaiova a Gidóva poezie se jeví být svým stylem téměř komplementární. Zatímco Zekkai svoji pozornost upíral spíše vně, Gidó se díval více dovnitř sama sebe. Zekkaiova poezie je více vizuální, barevnější, pracuje s velkými prostory a velkými časovými rozpětími. Gidó se naopak soustředí mnohdy na menší prostory, na jednotlivosti, používá menší množství barev a je více pocitová. Zekkai jen málokdy vystupuje ze svých básní a jeho poezie se tak jeví neosobně, kdežto u Gidóa se často v básni vynoří explicitně vypravěč. Zekkaiova poezie je vybroušená a Gidóova se jeví hravější a objevuje se v ní i smysl po humor, který bychom u Zekkaie hledali jen velice těžce. Přestože si je jejich poezie v mnoha ohledech podobná a čerpají často z podobných zdrojů, z obou zní zcela jasně osobitý básnický hlas.

Pro poznání vlivu, jež měli zenoví básníci píšící čínsky na japonsky psanou poezii své doby, jsme provedli analýzu kolaborativní básně *wakan renku* a poezie *waka* mnicha Šótecu. V básni *wakan renku* se projevila ve většině případů snaha básníků sladit svoji

čínskojazyčnou poezii s japonskými verši, a proto často používají jednodušší slovní zásobu a poněkud méně odkazů na jiné texty. Paradoxně v tomto případě k větším změnám ve stylu došlo ve verších složených Zekkaiem Čúšinem, než tomu bylo u Gidóa Šúšina. Zdá se, že si Zekkai uvědomil, že použití jeho obvyklého stylu by vytvářelo v kolaborativní básni nesoulad s velmi odlišnými verši v japonském jazyce, a tak se jim výrazně přizpůsobil a dosáhl tak vyšší vyváženosti celkového díla. V případě japonsky píšícího mnicha Šótecua nenalezneme přímý vliv čínských básní ve slovní zásobě či na úrovni básnické formy, ale lze předpokládat, že jistá tendence ke zhuštěnosti výrazu v jeho básních má svůj původ v čínskojazyčné poezii. Je také třeba zmínit, že v tematické rovině a ve své celkové atmosféře se Šótecuaova tvorba jeví být do jisté míry podobná poezii Gidóa Šúšina.

Všeobecně lze prohlásit, že tvorba Zekkaie a Gidóa nám poodhaluje, jak silně bylo Japonsko s Čínou kulturně provázané. Oba tito básníci se totiž pokoušeli vyhovět požadavkům žánrů, jejichž mistry napodobovali, i když to činili v diametrálně odlišných podmínkách, jeden v Číně v centru raně mingského kulturního kvasu, druhý v odlehlém městě Kamakura ve východním Japonsku, jež bylo ještě stále poznamenáno jizvami prudkých bojů během předchozích občanských válek.

Co se týče žáků a pokračovatelů těchto dvou básníků, lze u nich vysledovat nezanedbatelnou tendenci k větší sekulárnosti jejich poezie. Přestože zřejmě Ičú Cúdžo, jenž studoval básnické umění u Gidóa, nese stopy jeho vlivu, i u něj nalezneme mnohem méně náboženských témat. V případě Zekkaiových žáků Gakuina Ekacua a Seiina Šunšóa vidíme také jisté pokračování tematických a žánrových tendencí, které nalezneme u Zekkaie. Zvláště u Seiina Šunšóa dochází k extrémní expanzi básní na obrazy, jež se u něj objevují ještě častěji než u jeho mistra Zekkaie. Tvoří totiž zhruba polovinu básnické produkce, kterou můžeme vidět v jeho sbírce *Šingukó* 真愚稿. Předpoklad toho, že docházelo k postupnému oslabování náboženských prvků v poezii zenových mnichů patřících ke klášterům *Gozan* se tak potvrdil. Ač nemůžeme s jistotou přisoudit tuto změnu právě Zekkai Čúšinovi, básnický styl, jenž s sebou přinesl on a jeho kolegové, kteří strávili mnoho let v Číně, jistě zanechal stopy na poezii dalších generací zenových mnichů. Zároveň ale z analýzy vyplývá, že básně těchto mnichů byly ovlivněny jistým dobovým

duchem tehdejšího Japonska, a tudíž jejich básně, přestože se podobají v mnohém básním Zekkaie Čúšina, v sobě často nesou také podobnou atmosféru, jakou měly básně Gidóa Šúšina, s jeho důrazem na jednotlivosti, na miniaturní fikční světy a na poněkud tlumenou barevnost. Jen těžko ale můžeme tvrdit, že to všechno pramení z Gidóova vlivu, je mnohem pravděpodobnější, že k takovým tendencím sváděl tehdejší dobový vkus, ostatně i v básních japonsky píšícího básníka Šótecua nalezneme podobné prvky. Bylo by snadné tyto charakteristiky přisoudit vlivu zenového buddhismu na japonskou středověkou kulturu, jak bývalo dříve zvykem, ale věci bývají málokdy takto jednoduché. Možná že japonská estetika ve středověku v sobě nesla duch zenu, protože i zen v sobě nesl ducha středověké estetiky.

Hypotéza, již jsem si stanovil na začátku práce se tedy z větší části potvrdila. Poezie Gidóa Šúšina se skutečně ukázala být konzervativnější z hlediska zdrojů, z kterých čerpal, a také výrazně silněji nábožensky zaměřená s jasnými odkazy k zenovým a všeobecně buddhistickým reáliím, legendám a ideologickým východiskům. Tvorba Zekkaie Čúšina pak vychází ze soudobého básnického stylu raně mingské poezie se znatelně slabším vlivem nábožensky orientované literatury a soustřeďuje se spíše na sekulární historii a umělecké aktivity, jako byla malba obrazů. Tvorba další generace zenových mnichů je pak výrazně sekulárnější a vyznačuje se u mnohých autorů důrazem na básně na obrazy, přesto se u nich projevuje jistý vliv soudobé japonské estetiky s důrazem na menší barevnost a prostší kompozice.

Přestože konec doby literatury Pěti Hor přišel společně s vypuknutím válek Ónin (1467-1477), nikterak to nesnižuje vliv jejich autorů na pozdější kulturu. I když je jejich poezie obtížně přístupná, je nadána svým vlastním osobitým kouzlem a zároveň je pro nás cenným pramenem pro poznání celého japonského středověku. Na závěr bych si tedy dovolil projevít skromné přání, aby literatura tohoto období byla více studována jak mimo Japonsko, tak v samotném Japonsku, jelikož si tuto pozornost rozhodně zaslouží.

Bibliografie

- ARISTOTELES. *Poetika*. Praha: Orbis. 1962.
- BARTHES, Roland. *Mytologie*. Druhé vydání v českém jazyce. Praha: Dokořán, 2004.
- BERTENS, Hans. *Literary Theory: The Basics*. London: Routledge, 2001.
- BLOFELD, John. *The Zen Teachings of Huang Po: On the Transmission of Mind*. New York: Grove Press, 1958.
- BRÔNE, Geert; VANDAELE, Jeroen (ed.). *Cognitive poetics: goals, gains and gaps*. New York: Walter de Gruyter, 2009.
- CAI, Zongi. *How to Read Chinese Poetry: A Guided Anthology*. New York: Columbia University Press, 2008.
- COLLCUTT, Martin. *Five Mountains: The Rinzai Zen Monastic Institution in Medieval Japan*. Cambridge (Mas.): Harvard University Press, 1981.
- CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Brno: Host, 2002.
- DUMOULIN, Heinrich. *Zen Buddhism: a history. Vol. 1., India and China: with a new supplement on the Northern school of Chinese Zen*. New York: Macmillan, 1994.
- DUMOULIN, Heinrich. *Zen Buddhism: a history. Vol. 2., Japan*. New York: Macmillan, 1990.
- FAUCONNIER G., Turner M. Conceptual integration networks in Geeraerts, Dirk (ed.) *Cognitive Linguistics: Basic Readings*, Berlin: Mouton de Gruyter, 2006.
- GARRARD, Greg. *Ecocriticism. The New Critical Idiom*. Oxford: Routledge, 2010.
- CHOU, Eva Shan. *Reconsidering Tu Fu: literary greatness and cultural context*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. Cambridge studies in Chinese history, literature and institutions.
- FENG, Linda Rui. Unmasking "Fengliu" 風流 in Urban Chang'an: Rereading "Beili zhi" 北里志 (Anecdotes from the Northern Ward). *Chinese Literature: Essays, Articles, Reviews (CLEAR)*. Vol. 32 (December 2010), s. 1-21.
- HAMAN, Aleš. *Nástin dějin české literární kritiky*. Jinočany: H&H, 2000
- HSIEH, Liu. *The literary mind and the carving of dragons*. New York: New York Review of Books, 2015.

- KEENE, Donald. *Seeds in the Heart: Japanese Literature from Earliest Times to the Late Sixteenth Century*. New York: Henry Holt and Company, 1993.
- IKKYU. *Wild Ways*. Trans. Stevens, John. New York: White Pine Press, 2003.
- LAKOFF, George; JOHNSON, Mark. *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press, 1980, xiv, 276.
- LIU, James J. Y. *The art of Chinese poetry*. Chicago: University of Chicago Press, 1966.
- LOMOVÁ, Olga. *Čítanka tangské poezie*. Praha: Karolinum, 1995.
- MAIR, Victor H. *Columbia history of Chinese literature*. New York: Columbia University Press, 2001.
- NIENHAUSER, William H. a Charles HARTMAN. *The Indiana companion to traditional Chinese literature*. 2nd rev. ed. Taipei: SMC Publishing, 1986.
- OWEN, Stephen. *The Poetry of Du Fu*. Berlin: Walter de Gruyter GmbH & Co KG, 2016.
- OWEN, Stephen. *Remembrances: The Experience of the Past in Classical Chinese Literature*. Cambridge (Mas.): Harvard University Press, 1986.
- PARKER, Joseph D. The Hermit at Court: Reclusion in Early Fifteenth-Century Japanese Zen Buddhism in *The Journal of Japanese Studies*, Vol. 21, No. 1 (Winter, 1995), pp. 103-120.
- POLLACK, David. Gidō Shūshin and Nijō Yoshimoto: Wakan and Renga Theory in Late Fourteenth Century Japan. In *Harvard Journal of Asiatic Studies*, Vol. 45, No. 1 (Jun., 1985), pp. 129-156.
- SAID, Edward W. *Orientalism: Western Conceptions of the Orient*. London: Penguin Classics, 2003.
- STOCKWELL, Peter. *Cognitive Poetics: An Introduction*. London: Routledge, 2005.
- SWARTZ, Wendy. *Reading Tao Yuanming: shifting paradigms of historical reception (427-1900)*. Cambridge, Mass.: Harvard University Asia Center, c2008. Harvard East Asian Monographs.
- TIRALA, Martin. „Miyabi Aesthetics and the Tales of Ise.” In Z. Švarcová, C. Poulton [eds.] *Orientalia Pragensia XV: Dreams and Shadows: Tanizaki And Japanese Poetics in Prague* (Essays in Honour of Anthony W. Liman). Praha: Karolinum, 2006. s. 176-177.
- ULMAN, Vít. Shifts in Approaches to Expressing Religious Topics in the Poetry of

- Japanese Medieval Monks. In: Tirala, Martin (Ed.). *Distant Symbols and Close Signs: Japanese Studies in Central Europe 2013*, p. 28-37. Praha: Nová vlna, 2013.
- ULMAN, Vít. Gozan bungaku ni okeru sutairu no hatten: Zekkai Čúšin to Gidó Šúšin no čúšin ni. In: *Proceedings of the 6th KU Workshop in Asuka*, Ósaka: Kansai Daigaku, 2014. s. 155-165.
- ULMAN, Vít. *Odraz změn japonsko-čínských kulturních vztahů ve sbírkách Šókenkó a Bingašú* [manuskript]. Praha, 2012.
- WATSON, Burton. *The Complete Works of Zhuangzi*. New York: Columbia University Press, 2013.
- YAMAMURA, Kozo (Ed.). *The Cambridge History of Japan*. Vol. 3. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
- ZONGQI Cai. *How to Read Chinese Poetry: A Guided Anthology*. New York: Columbia University Press, 2008.

Zdroje v japonském jazyce

- CUTA, Kijojuki. Čúsei bunkadžintači no So Tóba to Kó Sankoku. In *Nihongo, nihon bunka*. Vol. 44. s 1-30. Ósaka: Ósaka daigaku, 2017.
(蔦清行. 中世文化人たちの蘇東坡と黄山谷. 日本語・日本文化. Vol. 44. 大阪: 大阪大学, 2017.)
- HORIKAWA, Takaši. *Gozan bungaku kenkjú: širjó to ronkó*. Tokio: Kasama šoin, 2011.
- IMATANI, Akira. *Čúsei kidžin reiden*. Tokio: Sóšiša, 2001.
(今谷明. 中世奇人列伝. 東京: 草思社, 2001.)
- IMATANI, Akira. *Genčó-Čúgoku tokóki: Rjúgakusó-Sesson Júbai no suukina unmei*. Tokio: Takaradžimaša, 1994.
(今谷明. 元朝・中国渡航記: 留学僧・雪村友梅の数奇な運命. 東京: 宝 1994.)
- INOGUČI, Acuši. *Nihonkanbungakuši*. Tokio: Kadokawa Šoten, 1984.
(猪口篤. 日本漢文学史. 東京: 角川書店, 1984.)
- IRIJA, Jošitaka. *Gozan bungakušú*. [2. tisk]. Tōkyō: Iwanami shoten, 1994. Shin Nihon

koten bungaku taikai.

(入矢義高. 五山文学集. 岩波書店, 1994. 新日本古典文学大系.)

JAMAGIŠI, Tokuhei. *Gozan bungakušú: Edo kanšišú*. [1. vyd.]. Tókjó: Iwanami šoten, 1966. Nihon Koten Bungaku Taikai.

(山岸徳平. 五山文學集. 江戸漢詩集. 岩波書店, 1966)

KAGEKI, Hideo. *Šókenkó zenčú*. Ósaka: Seibundó, 1998.

(影記秀雄. 蕉堅稿全注. 大阪: 清文堂, 1998.)

Kjóto daigaku kokubungaku kenkjúšicu, Čúgoku bungaku kenkjúšicu. *Jošimoto, Zekkai, Jošimicu tó ičiza wakanrenku jakučú*. Kjóto: Rinsen šoten, 2009.

(京都大学国文学研究室, 中国文学研究室. 良基・絶海・義満等一座和漢聯句譯注. 京都: 臨川書店, 2009.)

KONDÓ, Micuo. *Su Dongpo: Kanši taikai 17*. Tókjó: Šúeiša, 1964.

(近藤光男. 蘇東坡: 漢詩大系 17. 東京: 集英社, 1964.)

NAKAMOTO, Kan. *Kjóunshú, Kjóunšišú, Džikaišú*. Tokio: Gendai Šičóša, 1976.

(中本環. 狂雲集・狂雲詩集自戒集. 東京: 現代思潮社, 1976.)

OKADA, Masajuki. *Nihonkanbungakuši*. Tokio: Jošikawa kóbunkan, 1954.

(岡田正行. 日本漢文学史. 東京: 吉川弘文館, 1954.)

SASAKI, Nobucuna (ed.). *Nihon kagaku taikai 1*. Tokio: Kazama šobó, 1991.

(佐々木信綱. 日本歌学大系第一卷. 東京: 風間書房, 1991).

SUZUKI, Torao. *Toši: Dainisacu*. Tokio: Iwanami šoten, 2005.

(鈴木虎雄. 杜詩: 第二冊. 東京: 岩波書店, 2005.)

ŠIMAO, Arata. *Higaši Adžia no naka no Gozan bunka*. Šohan [= 1. vyd.]. Tokio: Tókjó daigaku šuppankai, 2014. Higaši Adžia Kaiiki ni kogidasu.

(島尾新. 東アジアの中の五山文化. 東京: 東京大学出版会, 2014. 東アジア海域に漕ぎ出す.)

TERADA, Tóru. *Nihon šidžin sen 24: Gidó Šúšin, Zekkai Čúšin*. Tokio: Čikuma šobó, 1977.

(寺田 透. 日本詩人選: 義堂周信・絶海中津. 東京: 筑摩書房, 1977.)

Zdroje v čínském jazyce

FU, Xuancong. *Quansongshi*: 29. Peking: Beijing daxue chubanshe, 1998.

(傅璇琮. 全宋詩, Svazek 29. 北京大學出版社, 1998.)

FU, Xuancong. *Quansongshi*: 37. Peking: Beijing daxue chubanshe, 1998.

(傅璇琮. 全宋詩, Svazek 37. 北京大學出版社, 1998.)

HAN, Fuzhi. *Houhanshu jizhuan jinchu*. Taichung: Wunan tushu chuban gufen youxian gongsi, 2003.

(韓復智. 後漢書紀傳今註. 五南圖書出版股份有限公司, 2003.)

HUANG, Jun. *Quantangshi*, 2. Changsha: Yuelu shushe, 1998.

(黃鈞. 全唐詩, 2. 岳麓書社, 1998.)

CHEN, Caizhi. *Du Fu*. Peking: Wuzhou chuanbo chubanshe, 2006.

(陳才智. 杜甫. 五洲傳播出版社, 2006.)

CHENG, Qingbin. *Zhonghua shici mingju jianshang*. Hohhot: Neimenggu renmin chubanshe, 2013.

(盛慶斌. 中華詩詞名句鑒賞. 內蒙古人民出版社, 2013.)

TIAN, Jun. *Zhongguo lidai shige jianshang cidian*. Peking: Zhongguo minjian wenyi chubanshe, 1988.

(田軍. 中國歷代詩歌鑒賞辭典. 中國民間文藝出版社, 1988.)

XIAO, Tong. *Wenxuan: Fu kaoyi*. Taichung: Wunan tushu chuban gufen youxian gongsi, 1991.

(蕭統. 文選: 附考異. 五南圖書出版股份有限公司, 1991.)

WU, Shuping. *Fengsu tongyi xiaoshi*. Tianjin renmin chubanshe, 1980.

(吳樹平. 風俗通義校釋. 天津人民出版社, 1980.)

YE, Zhuhong. *Hanshan ziliaobian*. Taipei: Xiuwei chuban, 2005.

(葉珠紅. 寒山資料類編. 秀威出版, 2005.)

YU, Guanying. *Shijing xuanzhu*. Hong Kong: Daguang chubanshe, 1980.

(余冠英. 詩經選註. 大光出版社, 1980.)

ZHANG, Tiehua. *Guiqulaixici*. Chongqing: Chongqing chubanshe, 2009.

(张铁华. 归去来兮辞. 重庆出版社, 2009.)

ZHAO, Changping. *Tangshi sanbaishou quanjie*. Shanghai: Fudan daxue chubanshe, 2006.

(赵昌平. 唐诗三百首全解. 复旦大学出版社, 2006.)

Elektronické zdroje

Čanoju: kokoro to bi. [Webová stránka] Kjóto: Omotesenke, 2005. [Citováno 2019-06-14]

Dostupné z: https://www.omotesenke.jp/chanoyu/7_2_3b.html

Fúgašú. [Databáze online] Kjóto: Ničibunken, 2016. [Citováno 2017-08-21]. Dostupné z:

http://tois.nichibun.ac.jp/database/html2/waka/waka_i019.html

Gozan bungaku zenšú. [Databáze online] Kjóto: Hanazono daigaku kokusai zengaku

kenkjúdžo, 2007. [Citováno 2017-01-08] Dostupné z:

http://iriz.hanazono.ac.jp/frame/k_room_f3.html

Man'yōshū. [Databáze online] Charlottesville: University of Virginia Library: Japanese Text Initiative, 1998. [Citováno 2017-08-21]. Dostupné z:

<http://jti.lib.virginia.edu/japanese/manyoshu/>.

NELSON, Susan E. "Revisiting the Eastern Fence: Tao Qian's Chrysanthemums." *The Art Bulletin*, [online] vol. 83, no. 3, 2001, s. 437–460. Dostupné z:

www.jstor.org/stable/3177237.

REN, PING. *Duoyuan wenhua shenfende chanzhe: Riben zhongshi wushan seng Juehai Zhongjin yanjiu* [online]. Zhejiang daxue chubanshe, 2015. Dostupné z: amazon.cn

(任萍. 多元文化身份的禅者: 日本中世五山僧绝海中津研究. 浙江大学出版社, 2015.)

Sókonšú. [Databáze online] Kjóto: Ničibunken, 2016. [Citováno 2017-08-21].

Dostupné z: http://tois.nichibun.ac.jp/database/html2/waka/waka_i153.html

Sankašó. [Databáze online] Kjóto: Ničibunken, 2016. [Citováno 2017-08-21].

Dostupné z: http://tois.nichibun.ac.jp/database/html2/waka/waka_i133.html

Sou-yun. [Databáze online], 2009. [Citováno 2019-04-21]. Dostupné z: [https://sou-](https://sou-yun.cn/Query.aspx?type=poem1&id=31611)

[yun.cn/Query.aspx?type=poem1&id=31611](https://sou-yun.cn/Query.aspx?type=poem1&id=31611)

Šinkokinšú. [Databáze online] Kjóto: Ničibunken, 2016. [Citováno 2017-08-21]. Dostupné

z: http://tois.nichibun.ac.jp/database/html2/waka/waka_i010.html

Šúišú. [Databáze online] Kjóto: Ničibunken, 2016. [Citováno 2017-08-21]. Dostupné z: http://tois.nichibun.ac.jp/database/html2/waka/waka_i003.html

Publikační historie

ULMAN, Vít. Kodai ni okeru niččú bunka kórxjú: Kúkai to chúgoku bunka. In: *Nihongo-Nihon bunka kenšú rxjúgakusei šúrjo ronbunšú 12*. Ósaka: Ósaka Daigaku, 2010. p. 112-128.

ULMAN, Vít. *Japonská literatura v čínštině do roku 1600*. Praha, 2010. (Bakalářská práce)

ULMAN, Vít. *Právo a trest v období Válčících států a na počátku císařské Číny: Ideál a realita*. Praha, 2011. (Bakalářská práce)

ULMAN, Vít. *Odras změn japonsko-čínských kulturních vztahů ve sbírkách Šókenkó a Bingašú*. Praha, 2012. (Diplomová práce)

ULMAN, Vít. Transformations of the Gozan Literature in Medieval Japan. In *Ph.D. Workshop in Japanese Studies: East and Central Europe 2013*. Budapešť: The Japan Foundation, 2013. s. 114-123.

ULMAN, Vít. Shifts in Approaches to Expressing Religious Topics in the Poetry of Japanese Medieval Monks. In Tirala, Martin (Ed.). *Distant Symbols and Close Signs: Japanese Studies in Central Europe 2013*, Praha: Nová vlna, 2013. s. 28-37.

ULMAN, Vít. Gozan bungaku ni okeru sutairu no hatten: Zekkai Čúšin to Gidó Šúšin no čúšin ni. In: *Proceedings of the 6th KU Workshop in Asuka*, Ósaka: Kansai Daigaku, 2014. s. 155-165.

ULMAN, Vít. The Question of Modernity and Tradition in the Literature of the Five Mountains. In: *Traditional Orient, Modern Orient - Literary Studies*. Toruň: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2016. s. 133-144.

ULMAN, Vít. Gozan Bungaku: the Cultural Exchange between Japan and China as Seen through the Life and Works of Sesson Yubai and Zekkai Chushin. In *Silva Iaponicarum*, 2017, FASC. 41/42 s. 116-129.

ULMAN, Vít. The Language of Koguryo State: A Critical Reexamination. In: *Silva Iaponicarum*, 2017, FASC. 47/48, s. 64-79.

ULMAN, Vít. *Květy prázdnoty*. Praha: Vydavatelství FF UK, 2017. (v přípravě)

Příspěvky na konferencích

Transformations of the gozan literature in medieval Japan, PhD Workshop in East and Central Europe 2013, 18-19. února 2013, Budapešť.

Gozan Bungaku: Between Japan and China, Student's International Japanese Studies Workshop 2013, 15-20. dubna 2013, Olsztyn.

Gozan Bungaku ni okeru sutairu no hatten: Zekkai Chūshin and Gidō Shūshin wo chūshin ni, The 6th KU Workshop in Asuka, 12-19. září 2013.

Manifestations of the Japanese view on nature in the Middle Ages: A study of a Chinese-language poem Minzanka by Sesson Yūbai and its comparison to contemporary poems written in Japanese, International Conference Japanese Civilization: Tokens and Manifestations, 14-17. listopadu 2013, Krakow.

An Analysis of Common Features in Devocalization of Vowels in Japanese and Elision of Yers in Slavic languages, Crossing Time and Space: From the Perspective of Japanese Studies, 26. - 27. září 2014, Praha.

Wakan Rōeishū: The Multifaceted Nature of Poems to Sing, Workshop: Comparative Poetics: Japanese and Chinese Poems in Wakan Roei shu, 17. února 2015, Olomouc.

The Question of Modernity and Tradition in Gozan Bungaku (the Literature of the Five Mountains), Between Tradition and Modernity: 2nd International Edition of the Conference on Oriental Literatures and Orient in Literary Texts, 19-20. března 2015, Toruń.

Wakan Rōeishū, 7th Students' International Japanese Studies Workshop Murzasichle 2015, 21.-25. dubna 2015, Murzasichle.

Occurrence or Non-occurrence of Culinary Topics in East Asian Poetry, Food in Japanese Studies, Charles University in Prague, 19 – 20 March 2016, Prague.

The cultural spaces in the late Japanese Middle Ages and their transformation, Cultural Typhoon in Europe 22 - 25 September 2016, Vienna.

Šíření čínského kulturního vlivu japonskými zenovými mnichy. 10. výroční česko-slovenská sinologická konference, 25. – 26. 11. 2016, Brno.

The Conceptual Arrangement of Japanese Grammatical Particles and Its Comparison to Korean and Manchu. International Symposium on Japanese Studies “Mind” and “Body” in Japanese Culture, 4.-5. 3. 2017, Bukurešť.

Pedagogická činnost

Výuka předmětu Klasická čínština (kanbun) na Univerzitě Karlově v Praze 2013-2016

Výuka předmětu Japonský jazyk (lingvistika) na Univerzitě Karlově v Praze 2013-2014

Výuka předmětu Úvod do japonského jazyka a písma na Univerzitě Karlově v Praze 2014, 2016.

Výuka předmětu Četba japonských textů na Univerzitě Karlově v Praze 2016.

Výuka japonského jazyka na FEL ČVUT 2013-2019

Pozice asistent na KAS UPOL 2017-2019